

بررسی پوشاک مردانه در ایران با نظر به شیوه‌های بازنمایی در رسانه‌های تصویری (مورد مطالعاتی: سال‌های ۱۴۰۰-۱۳۷۰ ش.)

عبداله رحمانی^۱، آمنه مافی تبار^{۲*}

(این مقاله برگرفته از پایان‌نامه کارشناسی ارشد نویسنده اول با عنوان «طراحی لباس غیررسمی مردان جوان (تا ۴۰ سال) با تکیه بر زیبایی‌شناسی اراده قدرت فردیش نیچه» به راهنمایی نویسنده دوم در دانشگاه هنر است.)

^۱ دانشجوی کارشناسی ارشد طراحی پارچه و لباس، دانشکده هنرهای کاربردی، دانشگاه هنر، تهران، ایران
^۲ عضو هیأت علمی گروه طراحی پارچه و لباس، دانشکده هنرهای کاربردی، دانشگاه هنر، تهران، ایران (نویسنده مسئول)

Email: Sam95R@Gmail.com¹

Email: A.mafitabar@art.ac.ir^{*2}

چکیده

بررسی زمینه‌های پویایی، تغییر و تحول پوشاک مردانه در ایران معاصر (دوره جمهوری اسلامی) از موضوعات مغفول در حوزه پژوهش در طراحی پارچه و لباس است. پژوهش حاضر با هدف مطالعه چگونگی پوشش مردان ایران در سی سال اخیر شکل گرفت و پرسش آن بود: پوشاک مردانه ایران در سال‌های ۱۳۷۰ تا ۱۴۰۰ ش. دستخوش چه تحولاتی شده و با چه جزییاتی قابل تعریف است؟ از آنجاکه مستند/ مستندات متقن و متعدد با محوریت این موضوع به تحریر درنیامده است، فیلم‌های سینمایی و مجموعه‌های تلویزیونی ساخته شده در این سال‌ها به‌عنوان بستر پژوهش گزینش شد. نتیجه مطالعه به شیوه توصیفی - تحلیلی و با تکیه بر روش‌های اسنادی و میدانی نشان داد: از دوره مشروطه به بعد، لباس مردان ایرانی به تدریج هم‌شکل پوشاک جهانی شد اما در اواخر دهه ۱۳۵۰ ش. با رخداد انقلاب اسلامی و به دنبال آن وقوع جنگ تحمیلی، پوشش مردان در ایران از این هم‌سویی فاصله گرفت. در دهه ۱۳۷۰ ش. با بازگشت کشور به شرایط عادی، به تدریج مد و مدگرایی در لباس دوباره مورد توجه واقع شد. دسترسی به اینترنت نیز در تسریع این روند تأثیر گذاشت. به این ترتیب در سال‌های دهه ۱۳۸۰ و ۱۳۹۰ ش. با رشد پوشش در اصطلاح مد روز بین مردان جوان اوضاع تغییر نمود. خوانندگان موسیقی داخلی و خارجی در شتاب گرفتن این جریان مؤثر واقع شدند به‌طوری‌که امروزه لباس جوانان ایرانی همگام با مد غربی در حال تغییر است و ردپای هویت ایرانی - اسلامی در آن ناچیز و به زبان دقیق‌تر نادیده است.

واژگان کلیدی: مرد ایرانی، پوشاک مردانه، رسانه‌های تصویری، فیلم سینمایی، سریال تلویزیونی

مقدمه

پوشاک مردانه معاصر در ایران، از لحاظ چگونگی، تبیین جزئیات و سیر تحولی از جمله موضوعاتی است که کمتر مورد مستندنگاری و بررسی قرار گرفته است. امری که می‌تواند در سیاست‌گذاری‌های این عرصه صاحب تأثیر واقع شود. براین اساس هدف پژوهش حاضر ژرف‌نگری بر شیوه پوشش مردانه در سی سال اخیر ایران است و از آنجاکه در منابع اسنادی، کاستی وجود دارد دستیافت به این مهم با نگاه به تولیدات رسانه‌های تصویری از جمله سریال‌های تلویزیونی و فیلم‌های سینمایی محقق خواهد شد بنابراین پرسش این است که چگونه می‌توان با نظر به مستندات تصویری مجموعه‌های تلویزیونی و فیلم‌های سینمایی نسبت به توصیف و تحلیل پوشاک مردانه در ایران (۱۴۰۰-۱۳۷۰ ش.) اقدام نمود؟ با این منظر، آنچه به دنبال خواهد آمد پس از اشاره‌ای کوتاه به اوضاع پوشاک مردان ایران در دوران پیش از انقلاب اسلامی از سال‌های جنگ تحمیلی گذر می‌کند و در نهایت آورده تحقیق را با تمرکز بر بازه سنی جوانان در قالب سه دهه هفتاد، هشتاد و نود شمسی به چالش می‌گیرد.

پیشینه تحقیق

درباره پوشش مردانه در ایران در سال‌های پس از انقلاب اسلامی، پژوهش قابل ملاحظه‌ای در قالب کتاب و مقاله صورت نگرفته که در حوزه هنر و به صورت خاص طراحی پارچه و لباس به نشر رسیده باشد. معدود موارد به‌جای مانده بر عصر قاجار و پهلوی تمرکز کرده و هرگونه طرح بحث در نزدیک به نیم‌قرن حکومت جمهوری اسلامی را نادیده گرفته‌اند. شاید بتوان درمیان منابع جامعه‌شناسی ایران، کوتاه‌اشاراتی را بر این موضوع جستجو کرد که از جمله آنها **توسعه و تضاد (کوششی در جهت تحلیل انقلاب اسلامی و مسائل اجتماعی ایران)** به قلم فرامرز رفیع‌پور است (۱۳۷۶) که در بین مطالب مربوط به اوضاع فرهنگی جامعه ایران در دوران جنگ و انقلاب به پوشاک (مردانه) نیز پرداخته است. دستاورد پژوهش حاضر آن است که با تمرکز بر جنسیت مردانه، چگونگی پوشش ایران را در چهارچوب نظری پژوهش هنر در سه دهه اخیر مورد پرسش و ژرف‌نگری قرار می‌دهد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر از نوع کیفی بوده و به لحاظ هدف، توسعه‌ای و به لحاظ روش، توصیفی-تحلیلی است. روش جمع‌آوری اطلاعات به صورت کتابخانه‌ای و میدانی مبتنی بر فیش‌برداری و مشاهده است. بازه زمانی مورد مطالعه، سال‌های ۱۳۷۰ تا ۱۴۰۰ شمسی است و برای حصول نتیجه متقن هفتاد مجموعه تلویزیونی و فیلم سینمایی در قالب نمونه‌گیری احتمالی طبقه‌بندی شده مورد واکاوی قرار می‌گیرد تا جزئیات پوشش مردانه در هریک از دهه‌های هفتاد، هشتاد و نود به صورت جداگانه مورد تحلیل و تفحص واقع شود.

پوشش و کارکردهای آن

کارکردهای لباس در ابتدا، محافظت و امنیت بود. «در تمدن‌های اولیه، هدف اصلی لباس این بود که انسان را گرم و نسبتاً خشک نگه دارد.» (Kodzoman, 2019: 1) اما در طول تاریخ کارکردهای دیگری به آن اضافه شد، به‌طوریکه امروزه در قرن ۲۱ م، یکی از کارکردهای لباس بیان هویت است. پوشاک توسط مخاطب دیده و دریافت می‌شود و داده‌هایی را جهت ارتباط منتقل می‌کند. «لباس‌ها یک روش تعامل غیرکلامی بوده و حاوی نشانه‌های بصری هستند. آن‌ها به‌عنوان واسطه‌ای برای ارتباط در سطوح مختلف از اطلاعات روزمره گرفته تا بیانات هنری قابلیت عملگری دارند.» (Todorović et al, 2017: 133) لباس‌ها همچنین از نظر زمینه‌ای که در آن قرار دارند، تفسیرپذیر هستند. «در هر زبانی از لباس‌ها، گویش‌ها و لهجه‌های مختلف وجود دارد که برخی از آن‌ها برای فرهنگ غالب تقریباً نامفهوم هستند. علاوه‌براین، مانند گفتار، هر فرد کلمات خاص خود را دارد و از تنوع و لحن شخصی استفاده می‌کند.» (Lurie, 1981: 4) البته در دنیای معاصر، انبوه مؤلفه‌ها جذب دنیای مد شده است. به‌طوریکه برخی لباس‌ها را مردمی که هیچ نسبتی با منشأ آن ندارند نیز به تن می‌کنند. اگرچه انواع ویژه‌ای از لباس‌ها هستند که پیام خود را به روشنی، به ویژه به گروه

به‌خصوصی که با این پیام‌ها آشنا هستند، انتقال می‌دهند اما نمی‌توان مسلم پنداشت که همه لباس‌ها به این شیوه ارتباط برقرار کنند. (اسونسن، ۱۳۹۸: ۷۲) بدین ترتیب برای طراحی در صنعت مد و لباس امروزی می‌بایست تاریخ پوشاک و زمینه‌های مختلف سبک‌ساز شکل‌گیری تنوع این حجم از لباس‌ها را بررسی کرد تا بتوان در صورت درست‌تر و متناسب با بستر فرهنگی هر سرزمین از جمله ایران اسلامی، لباسی را از زمینه اصلی خود اقتباس و بازطراحی کرد یا آن را در قالب هویت جدید ارائه نمود. «شناسایی دقیق انواع لباس و ویژگی‌های مشخص آن‌ها، مقدمه‌ای ضروری برای تحلیل لباس به‌طور کلی و تحلیل آن به‌عنوان ابزار غیرکلامی برای انتقال هویت به‌طور خاص است.» (Roach-Higgins et al, 1992: 2) پوشاک مردانه نیز از این قاعده مستثنی نیست؛ امری که در ایران امروز در برابر موضوع پربسامد پوشش زنانه کمتر دیده شده است.

نظری کوتاه بر لباس مردان تا پیش از انقلاب اسلامی ایران

سال‌های ۱۳۰۰ تا ۱۳۲۰ ش: در سده دوازدهم شمسی مصادف با قرن نوزدهم میلادی، تفاوت آنچنانی میان لباس مردان و زنان ایرانی در طبقات بالای اجتماع وجود نداشت. جبهه‌های کمرباریک دامن‌دار، ترمه‌های رنگین، جواهرات فراوان و کفش‌های پاشنه‌دار پوشش مردان را تشکیل می‌داد اما در اروپا در همان دوران به تازگی کت و شلوار رایج شده بود. (محمدی، ۱۴۰۰: ۵۳) اعزام ایرانیان به اروپا، رواج روزنامه و ورود عکاسی، نقاط کلیدی در شروع تغییرات پوشاک مردانه در ایران بود. از مهم‌ترین اتفاقاتی که تأثیر بسیاری بر فرهنگ و پوشش مردان در اواخر دوره قاجار داشت، امضا فرمان مشروطه و به دنبال آن تحولات فرهنگی، اجتماعی، آموزشی و ... بود. در آن دوران نهادهای نوین دیگری چون مطبوعات و انجمن‌های فرهنگی تأسیس شدند. تمام نهادهای جدید به دست مردان و زنان تازه تحصیل‌کرده، مدیریت می‌شد. (محمدی، ۱۳۹۷: ۴۲ و ۴۶) که به تبع به دلیل نوع نگاه، پوشش وارداتی غرب را دنبال می‌کردند. در جدول ۱، پوشش مردان ایرانی دوره مشروطه و عوامل تأثیرگذار بر آن، به صورت خلاصه بدین‌گونه ذکر شده است:

جدول ۱: دسته‌بندی عوامل اجتماعی تغییر البسه در دوره مشروطه و تأثیرات آن‌ها بر پوشاک مردان (اقتباس از رهبرنیا و نیک‌چری، ۱۳۹۲: ۱۴۹)

عوامل اجتماعی تحول پوشاک	پیشروان مرد	تأثیر بر پوشاک مردان
تاسیس مدارس جدید و اعزام دانشجو به خارج از کشور	احمد کسروی، صدیقه دولت‌آبادی	استفاده از کت و شلوار، پیراهن و کراوات به‌جای قبا و تن‌پوش‌های قاجاری
اعزام دولتمردان سیاسی به اروپا	عبدالله مستوفی	کم‌رنگ شدن نیم‌تنه به عنوان لباس رسمی رجال و جایگزینی کت، شلوار، جلیقه و کراوات با الگوهای متداول اروپایی
ادبیات مشروطه و آزادی مطبوعات	سیدحسن تقی‌زاده	دست‌کشیدن از البسه سنتی و گاه ترک گفتن لباس روحانیت و روی آوردن به آسلوب پوششی مدرن و غربی
محافل و انجمن‌های سری	----	پوشیدن کت و شلوارهای اروپایی در همراهی با بانوان
اروپاییان ساکن ایران و مراودات با غرب	درباریان، جوانان، دانشجویان و روشنفکران	فراگیری مد کت و شلوار، دستمال گردن و پیراهن‌های سفید با یقه‌های بلند آهاردار

از سوی دیگر واردات پوشاک غربی متنوع، به تدریج عرصه را بر تولیدات داخل تنگ کرد و بسیاری از صنایع داخلی از جمله صنایع دستی، نساجی و ... رو به تعطیلی گذاشت. (شریعت‌پناهی، ۱۳۷۲: ۱۲۶) در اوایل دوره پهلوی فعالیت‌های فراوانی در زمینه مدرن‌سازی لباس و ظاهر ایرانیان صورت گرفت. یکی از برنامه‌های دولت، اروپایی کردن ظاهر مردان و زنان ایرانی بود. کلیدی‌ترین اقدام در این راستا در قالب متحدالشکل کردن لباس صورت گرفت. (محمدی، ۱۴۰۰: ۱۲۹ و ۱۳۰) این پوشش برای مردان، متشکل از کت و شلوار و کلاه پهلوی بود و بعد از این سیاست‌گذاری کلان، کت، جلیقه و شلوار اروپایی در ایران رونق گرفت. (شریعت‌پناهی، ۱۳۷۲: ۲۶۳) در سال ۱۳۱۳ ش. با سفر رضا پهلوی به ترکیه کلاه پهلوی به کلاه بین‌المللی یا کلاه شاپو تغییر یافت. به دنبال آن با تغییر سیستم پوشش در ارتش و البته بسیاری از نهادهای دیگر ساختار لباس در جامعه دچار دگرگونی شد. خدمت سربازی، تا اندازه‌ای یونیفرم را وارد پوشاک عمومی کرد و همین امر سبب گسترش زیبایی‌شناسی مدرن در سراسر ایران شد. (محمدی، ۱۴۰۰: ۱۶۰) به این ترتیب وضع یونیفرم یا

لباس متحدالشکل مردانه، به عنوان یکی از برجسته‌ترین اتفاقات آن دوران، پوشش مردان را تحت‌الشعاع قرار داد.

سال‌های ۱۳۲۰ تا ۱۳۵۷ ش: پوشاک مردان در اوایل دوره پهلوی دوم، در امتداد روند پوشش در دوره پهلوی اول بود، اما در اواخر دهه ۱۳۲۰ ش. و بعد از جنگ جهانی دوم، به تدریج با افزایش دسترسی به ژورنال‌های خارجی و مجلات داخلی، مد اروپایی با کمی تأخیر در ایران همه‌گیر شد. افزون‌بر آن در این دوران سینماها به مراکز نشر فرهنگی بدل یافتند و ستاره‌های سینمایی و پوشاک آن‌ها در تعیین مد روز مؤثر واقع شدند. به این ترتیب طبقه ثروتمند جامعه همین‌طور بازیگران و چهره‌های سرشناس، خواستار نوعی از پوشاک متناسب با برترین برندهای دنیا شدند و به تبع مردم طبقه متوسط و پایین جامعه از ایشان پیروی کردند و به شیوه آنان لباس پوشیدند. (سوری، ۱۳۹۴: ۱۶۲ تا ۱۷۰) به ویژه آنکه در سال ۱۳۳۷ شمسی، تلویزیون با مالکیت خصوصی راه‌اندازی شد. (مقدس جعفری، ۱۴۰۰: ۱۹) امکان مشاهده تلویزیون راه را برای ورود مد جهانی هموارتر کرد، البته در ابتدا برنامه‌های تلویزیون و همچنین دسترسی به آن بسیار محدود بود اما به تدریج در دهه‌های بعد، تلویزیون، به یکی از رسانه‌های قدرتمند در گسترش اطلاعات و ترویج مد تبدیل شد. به این ترتیب با رشد اقتصادی ایران و به موازات آن افزایش ورود کالاهای خارجی، سبک زندگی مردم دگرگون شد. دوران پهلوی دوم ارتباط همه جانبه با غرب وجود داشت و این امر حضور مد روز غربی در ایران را تسهیل کرده بود. «ایران در دهه ۱۳۵۰ ش. در زمینه‌ی مد و پوشاک به صورت کامل از غرب تبعیت می‌کرد و علاوه‌بر ستاره‌های سینما و افراد پیشرو، مردم عامه نیز مد غرب را الگوی لباس پوشیدن خود قرار داده بودند.» (خطیبی طباطبایی، ۱۳۹۶: ۱۳۹) آنچه که در این دوره پوشیده می‌شد، به صورت خلاصه مشتمل بر انواع بارانی و پالتو، کت با پارچه‌های مختلف (به‌ویژه چهارخانه)، انواع شلوارهای راسته، دم‌پا گشاد و تمام گشاد، پیراهن‌های یقه پهن و انواع بلوز بود. (سوری، ۱۳۹۴: ۱۷۲) انبوه رسانه‌های گوناگون از جمله مجلات، روزنامه‌ها و تلویزیون بر رواج چنین مدی تأثیر می‌گذاشتند. مردم نیز پیرو پوشاک چهره‌های تلویزیونی و بازیگرهای مورد علاقه خود بودند. فیلم‌های بسیاری ساخته می‌شد و بازیگران آنها نقش انکارناپذیری بر سبک زندگی مردم، به‌ویژه جوانان داشتند. افزون‌بر آن خواننده‌های پاپ از افرادی بودند که هرساله اجراهای جدیدی را منتشر می‌کردند. نحوه لباس پوشیدن و حتی منش این افراد الگوی بسیاری از جوانان دهه ۱۳۵۰ ش. در ایران را تعیین می‌کرد. (همان، ۱۹۰)

لباس مردان جوان در سال‌های پس از انقلاب اسلامی ایران

سال‌های ۱۳۵۷ تا ۱۳۵۹ ش: در سال ۱۳۵۷ ش. با انقلاب اسلامی ایران، حکومت پهلوی به جمهوری اسلامی تغییر یافت و در یکی دو سال نخست آن، کشور درگیر انقلاب و مواجهات بعد از آن بود. با این نگاه، تغییر و تطور در مسائل فرهنگی و پوششی در اواخر دهه ۱۳۵۰ ش. به وقوع پیوست که بیشتر لباس زنان و البته کمتر پوشش مردان را تحت‌الشعاع قرار می‌داد چراکه در شرایط بعد از انقلاب، تغییر ارزش‌ها مطرح بود: قیافه‌های ظاهری بدون دستور و زور از بالا به صورت درونی و به تدریج تغییر یافت. خارجی‌ها از نظر مردم بی‌اهمیت شدند و اعتمادبه‌نفس مردم و جوانان به توانایی‌های خود و کشورشان افزایش یافت و در عرصه پوشش این تغییر هویتی به صورت برجسته ظهور پیدا کرد چنانچه به عنوان نمونه در وجه مردانه، کت و شلوار جای خود را به اورکت سربازی داد. (رفیع پور، ۱۳۷۶: ۱۳۰ و ۱۲۹)

دهه ۱۳۶۰ ش: با آرام‌شدن وضعیت کشور در پوشش مردم نیز تغییراتی پدید آمد و رنگ غالب لباس‌ها مشکی، خاکستری، قهوه‌ای و سرمه‌ای بود. اگرچه این دوره مصادف با دهه ۱۹۸۰ میلادی و تکرر در انواع پوشش مردانه در جهان قلمداد می‌شد اما با توجه به تغییر نگرش در کشور و سپس جنگ با عراق، لباس و نقش مد موضوع تقریباً بی‌اهمیت بود. به این ترتیب افزون بر تأثیر باورها و عقاید؛ به دلیل جنگ و فشار اقتصادی، پوشاک افراد جامعه و به ویژه مردان، ساده و به دور از مد روز دنیا بود. روند مد جهانی بر پوشاک در ایران تأثیری نداشت و اوضاع سبب می‌شد که مردم تنوع در پوشش را در اولویت اول خود قرار ندهند.

دهه ۱۳۷۰ ش.: با پایان جنگ تحمیلی و بهبود شرایط زندگی، به تدریج فضا برای توجه مردم به پوشاک فراهم شد. در اواسط دهه ۱۳۷۰ با ش. به روی کار آمدن سید محمد خاتمی و شروع دوره اصلاحات، در زمینه فرهنگی - هنری تغییراتی رخ نمود. (URL:1) به عنوان نمونه می‌توان به طرح «بررسی بازگشت و پیشرفت موسیقی پاپ» در صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران اشاره کرد که مسیر را برای ظهور خواننده‌های نسل جدید پاپ هموار نمود. (URL:2) ادامه این روند در دهه بعد سبب ظهور خواننده‌های زیرزمینی پاپ نیز شد که به مرجع مهمی برای مد آن دوره تبدیل گشت. به موازات این تغییرات با سهولت بیشتر در امکان دسترسی مردم به دیگر رسانه‌های تصویری و همچنین افزایش مسافرت‌های خارجی شرایط برای ورود مد جهانی به کشور تسهیل شد. از سوی دیگر، فیلم‌ها و برنامه‌های تلویزیونی داخلی نیز بر پوشاک مردم تأثیر داشت و بازتابی بود از آنچه که مردم می‌پوشیدند. با این حساب جهت این بررسی به بستر رسانه‌های تصویری تلویزیون و سینما رجوع شده است (جدول ۲):

جدول ۲: پوشاک مردان در فیلم‌ها و مجموعه‌های تلویزیونی دهه ۱۳۷۰ ش. (نگارندگان)

عنوان و کارگردان	سال ساخت	بالاپوش	پایین پوش	کت و شلوار	دیگر توضیحات
امید (حمید چاووش)	۱۳۷۰	کاپشن، یقه اسکی، پیراهن چهارخانه، ژلیه.	شلوار پارچه‌ای (فاستونی)	خیر	رواج لباس‌های گشاد. در برخی موارد پیراهن‌ها طرح‌های ریز دارند.
دیدار (محمد رضا هنرمند)	۱۳۷۳	یقه اسکی زیر پیراهن، بافت، کت دنیم ^۴ پلار ^۵ ، بارانی.	شلوار پارچه‌ای دنیم	بله	رواج لباس‌های کاملاً گشاد.
مجموعه همسران (بیژن بیرنگ و مسعود رسام)	۱۳۷۳	پیراهن کتانی و پنبه‌ای، پیراهن‌ها ساده و چهارخانه، در برخی موارد با طرح‌های ریز.	نامشخص	نامشخص	لباس‌های خاکی رنگ. پیراهن‌ها داخل شلوار پوشیده می‌شود. رواج آستین‌های گشاد
آدم برفی (داود مریاقری)	۱۳۷۳	کت چرم، بافت، پیراهن کتانی و پنبه‌ای، پولوشرت ^۶ دکمه دار.	شلوار پارچه‌ای، شلوار دنیم		رواج لباس گشاد، پیراهن‌ها ساده و طرح‌دار، پولوشرت طرح‌دار.
مجموعه ساعت خوش (مهران مدبری)	۱۳۷۳	پیراهن ساده کتانی و پنبه‌ای، کاپشن چرم.	شلوار پیللی‌گاز گشاد، شلوار دنیم	بله	رواج لباس‌های کاملاً گشاد. رنگ پیراهن‌ها اکثراً کرم و آبی است.
مجموعه در پناه تو (حمید لیخنده)	۱۳۷۴	کت، بافت، پیراهن.	نامشخص	نامشخص	کمی از گشادی لباس‌ها کاسته و پیراهن داخل شلوار پوشیده می‌شود.
مجموعه خانه سبز (بیژن بیرنگ و مسعود رسام)	۱۳۷۵	کت، پیراهن، پولوشرت زیپ‌دار و سه دکمه، بافت، کاپشن چرم.	نامشخص	نامشخص	گشادی لباس‌ها نسبت به سال‌های قبل کمتر می‌شود. رواج پیراهن ساده، طرح‌دار و چهارخانه.
مجموعه در قلب من (حمید لیخنده)	۱۳۷۷	کاپشن حجیم، زیرپوش زیر پیراهن، بافت.	شلوار پارچه‌ای	نامشخص	رواج لباس‌های گشاد و نسبتاً گشاد. عناصر سال‌های قبل وجود دارد.
مجموعه روزگار جوانی (شاپور قریب و اصغر توسلی)	۱۳۷۷	پیراهن روی تی‌شرت، بافت، پلیور ^۸ دورس ^۹ ، پیراهن دنیم، پیراهن‌ها ساده و چهارخانه.	شلوار راسته، شلوار دنیم	مسن‌ترها	گشادی لباس‌ها کم شده است. نوجوان‌ها لباس‌های گشادتر می‌پوشند. کلاه برای مسن‌ترها استفاده می‌شود.
کت جادویی (محمدحسین لطیفی)	۱۳۷۸	پیراهن، بافت روی پیراهن، پولوشرت سه دکمه، کاربرد بیشتر کاپشن به جای کت. کت تنها در مواقع رسمی یا تن مسن‌ترها پوشیده می‌شود.	شلوار راسته	نامشخص	لباس‌های نسبتاً گشاد و پیراهن داخل شلوار پوشیده می‌شود.
مجموعه آژانس دوستی (احمد رمضان‌زاده)	۱۳۷۸	پیراهن روی تی‌شرت، اکثراً پیراهن ساده.	شلوار راسته	در مواقع رسمی	استفاده از عناصر سال‌های قبل. گشادی لباس‌ها بسیار کم می‌شود.
پر پرواز (خسرو معصومی)	۱۳۷۹	کت چرمی، کاپشن چرمی، ژاکت پلار.	شلوار دنیم	نامشخص	گشادی لباس‌ها کم‌تر است اما لباس گشاد بین جوان‌ها همچنان محبوب است. لباس‌ها نسبت به قبل ساده است و نقش ندارد.

شب‌های تهران (داریوش فرهنگ)	۱۳۷۹	پیراهن ساده و چهارخانه، کت چرمی، بارانی و پالتو (افراد متمول)، بلوز کشفافت، کاپشن.	شلوار دنیم	نامشخص	رنگ‌ها معمولاً مشکی، قهوه‌ای، خاکستری و سرمه‌ای است.
مجموعه دختران (اصغر توسلی)	۱۳۷۹	پیراهن ساده و چهارخانه، کت چرمی، کاپشن حجیم، کاپشن نازک و معمولی.	شلوار پارچه‌ای و کتان (ساده و پیلی‌دار)	نامشخص	---
آواز قو (سعید اسعدی)	۱۳۷۹	بافت کمی گشاد، کاپشن کمی حجیم، پیراهن دنیم.	نامشخص	مسن‌ترها	---
خاکستری (مهرداد میرفلاح)	۱۳۷۹	پیراهن روی تی‌شرت، پیراهن دنیم، پیراهن اسپرت، کت در شرایط رسمی، تی‌شرت.	شلوار دنیم	نامشخص	لباس‌های کمی گشاد است و رنگ خاکی بسیار به چشم می‌خورد.
سام و نرگس (ایرج قادی)	۱۳۷۹	پیراهن بسیار کم گشاد، پیراهن روی تی‌شرت، پیراهن دنیم، جلیقه اسپرت.	نامشخص	نامشخص	آستین کوتاه (پیراهن و تی‌شرت)

در اوایل دهه ۱۳۷۰ ش. لباس آقایان معمولاً پیراهن و شلوار بود. پیراهن‌ها، ساده یا طرح‌دار - اکثراً چهارخانه - بودند و شلوارها نیز پیلی داشتند. علاوه بر این موارد؛ کاپشن نیز بسیار محبوب بود. یقه‌اسکی از دیگر عناصری بود که مورد استفاده قرار می‌گرفت و در برخی موارد زیر پیراهن پوشیده می‌شد. تمام عناصر لباس به شکل اغراق‌آمیزی گشاد بود و اغلب رنگ‌های خنثی چون خاکستری و کرم، مشکی و سرمه‌ای رواج داشت. شلوار دنیم نیز در کمد آقایان یافت می‌شد و کاپشن‌های چرمی نیز تا حدودی مورد استفاده قرار می‌گرفت. از اواسط دهه ۱۳۷۰ ش. به بعد به تدریج پولوشرت‌های سه دکمه یا زیپ‌دار نیز مورد استفاده قرار گرفت. به تدریج بلوزهای دوخته شده نیز رواج یافت. البته در طول این دوره به تدریج از گشادی لباس‌ها کاسته شد به طوری که در اواخر دهه ۱۳۷۰ ش. لباس‌ها دیگر آنچنان گشاد نبودند. پیراهن از داخل شلوار بیرون آمد و کاپشن چرم به میزان بیشتری مورد استفاده قرار گرفت. همچنین پلیور و تی‌شرت نیز به زیر پیراهن راه پیدا کرد و از بین چند دکمه بالای باز آن دیده می‌شد. به تدریج، نقش کت در پوشش مردانه از اهمیت افتاد و جز برای مواقع رسمی، به کار نمی‌آمد. نکته آنکه در این سال‌های پایانی، پیراهن‌های آستین کوتاه محبوب شدند و همچنین بلوز و تی‌شرت به عناصر اصلی پوشش مردانه به کار آمدند. علاوه بر محبوبیت شلوار دنیم، پارچه آن در دوخت پیراهن نیز استفاده شد. همچنین دیگر شباهت پوششی بین جوانان و بزرگسالان قابل ملاحظه نبود، گویی نقش خانواده به نسبت اجتماع، در شکل‌دهی هویت نسل جدید در شرف اضمحلال بود.

دهه ۱۳۸۰ ش.:: در دهه ۱۳۸۰ تحولات فرهنگی بسیاری رخ داد. شاید بتوان اینترنت را یکی از عوامل اصلی تغییرات این دوران قلمداد نمود. با ظهور اینترنت، مردم به اطلاعات بیشتر دسترسی پیدا کردند. به این ترتیب مدهای جهانی نه فقط از طریق رسانه‌های تصویری مرسوم بلکه از طریق اینترنت با سرعت بیشتری گسترش پیدا می‌کرد. «در اوایل این دهه یعنی حدود سال‌های ۱۳۸۳ بود که اولین تلفن‌همراه‌های دوربین‌دار به بازار ایران وارد شد» (URL:3) و از آن زمان به بعد به عنوان منبع تصویری مناسب و مستند بین اقشار مختلف جامعه به کار آمد. به موازات این تغییرات در این دوره تعداد خواننده‌های پاپ بیشتر شد و این سبک موسیقی به یکی از انواع پرطرفدار بدل گشت. (URL:4) به تبع خوانندگان این سبک‌ها نیز به چهره‌های تأثیرگذار بر ظاهر افراد جامعه تبدیل شدند. بدین قیاس، تی‌شرت که عنصر اصلی پوشش خواننده‌های پاپ بود - و در برخی موارد یقه بازتری نسبت به حالت معمولی داشت؛ بین جوانان رایج شد. افزون بر آن، کت چرم، پالتو، تک کت و پیراهن دنیم از عناصری بودند که روی تی‌شرت پوشیده می‌شد. در قسمت پایین‌تنه، شلوار دنیم بسیار مورد استفاده بود. این شلوار در انواع رنگ، اندازه و طرح وجود داشت و به تدریج مدل‌های فاق کوتاه، زاپ‌دار و سنگ‌شور هم به تنوع شلوار دنیم اضافه شد. افزون بر آن، تقریباً در نیمه دهه هشتاد گرایش‌های جدیدی از موسیقی، معروف به شش و هشت و دیس‌لاو و لدر بین جوانان مقبولیت یافت و ناگهان لباس‌های تنگ محبوب شد. یکی از تأثیرگذارترین عوامل این تغییر، خواننده‌هایی بود که خود یا همراهان ایشان در موزیک ویدیوها با اندام عضلانی نمود می‌یافتند به تبع این اندام نیازمند لباسی بود که به خوبی آن را به

نمایش بگذارد که نتیجه آن، ظاهر دیگری بود که وارد تیپ‌های دهه هشتاد شد. پیراهن و تی‌شرت‌هایی تنگ با یقه باز و آستین کوتاه‌تر از حد نرمال که بدن مردانه را نمایش می‌داد. این محبوبیت زودگذر تا اوایل دهه ۱۳۹۰ به طول انجامید. با این تفاسیر بررسی پوشش رایج فیلم‌ها و سریال‌های تلویزیونی دهه هشتاد، دیدگاهی کلی نسبت به آنچه که عموم مردم می‌پوشیدند به دست می‌دهد، هرچند که پوشش فیلم‌ها دارای محدودیت‌هایی است اما به صورت قطع آنچه که در آن زمان در جامعه همه‌گیر بوده و محبوبیت داشته، تأثیر خود را بر نحوه پوشش بازیگران و طراحی لباس ایشان نشان داده است (جدول ۳):

جدول ۳: پوشاک مردان در فیلم‌ها و مجموعه‌های تلویزیونی دهه ۱۳۸۰ ش. (نگارندگان)

عنوان/ کارگردان	سال ساخت	بالاپوش	پایین پوش	کت و شلوار	دیگر توضیحات
شام آخر (فریدون جیرانی)	۱۳۸۰	پیراهن اسپرت روی تی‌شرت با دکمه‌های باز و اندازه کمی گشاد، پیراهن ساده، پیراهن جیب‌دار.	نامشخص	نامشخص	نامشخص
من ترانه ۱۵ سال دارم (رسول صدرعاملی)	۱۳۸۰	پیراهن چهارخانه روی تی‌شرت، بلوز یقه هفت روی پیراهن، جلیقه، پالتو.	شلوار شش جیب شلوار دنیم روشن	نامشخص	---
مجموعه زیر آسمان شهر (مهران غفوریان)	۱۳۸۰	پیراهن ساده، چهارخانه و طرح‌دار، تی‌شرت زیر پیراهن با دکمه باز و بسته، پیراهن روی شلوار، پولوشرت سه دکمه و زیپ‌دار بسیار کم.	شلوار کتان دنیم مشکی	نامشخص	اندازه لباس‌ها معمولی است و رنگ‌های خردلی، زرشکی و صورتی به چشم می‌خورد.
مجموعه خط قرمز (قاسم جعفری)	۱۳۸۰	پیراهن دنیم روی تی‌شرت، پیراهن ساده آبی آسمانی، پیراهن آستین کوتاه، پیراهن یقه دکمه‌دار، پیراهن روی تی‌شرت با دکمه‌های بسته و داخل شلوار، پیراهن خاکی کمی گشاد، پیراهن‌های روی تی‌شرت معمولاً کمی گشاد هستند. پیراهن چهارخانه، پیراهن با پارچه ضخیم، ژاکت-کاپشن کمی بزرگ با انواع مدل پارچه (جیر، چرم، بارانی)	شلوار دنیم سرمه‌ای شلوار کتان خاکی	نامشخص	اندازه لباس‌ها معمولی است. افزایش تنوع لباس‌ها. گردن‌بند زیر تی‌شرت به چشم می‌خورد. آستین تا آرنج تا زده شده است. رنگ روشن پیراهن مثل صورتی یا آبی روشن رایج است.
نفس عمیق (پرویز شهبازی)	۱۳۸۱	پالتو مشکی، کاپشن چرم.	شلوار دنیم روشن	نامشخص	ظاهر بگی (آکمی گشاد)
مسافری از هند (قاسم جعفری)	۱۳۸۱	بلوز بافتنی، کاپشن جیر، کاپشن حجیم، کت چرم، ژاکت ورزشی و تی‌شرت.	شلوار کارگو (شش جیب)	نامشخص	اندازه لباس‌ها معمولی است. پیراهن ساده و شلوار پارچه‌ای راسته یا کت و شلوار در موقعیت اداری رواج دارد.
ارتفاع پست (ابراهیم حاتمی‌کیا)	۱۳۸۱	پیراهن اسپورت با دکمه‌های باز روی تی‌شرت، تاکردن آستین تا آرنج.	نامشخص	نامشخص	گردن‌بند روی تی‌شرت و تنوع پوششی.
مهمان مامان (داریوش مهرجویی)	۱۳۸۲	کاپشن چرم مشکی، پیراهن خاکستری دنیم با دکمه‌های باز روی تی‌شرت مشکی، پیراهن آستین کوتاه (کم دیده می‌شود)، پولوشرت سه دکمه.	شلوار راسته مشکی	نامشخص	---
بوتیک (حمید نعمت‌الله)	۱۳۸۲	پیراهن آستین کوتاه کتان، تی‌شرت اندامی، پیراهن روی تی‌شرت با دکمه‌های بسته، پیراهن دنیم روشن.	شلوار دنیم بگی، شلوار پارچه‌ای راسته گشاد شلوار کارگو، شلوار دنیم روشن	نامشخص	---
کما (آرش معیریان)	۱۳۸۲	پیراهن ساده آبی روشن و مشکی، پیراهن چهارخانه، پیراهن آستین کوتاه، تی‌شرت، پیراهن روی شلوار و داخل شلوار، تازدن آستین تا زیر آرنج، تی‌شرت اندامی، پیراهن راه راه، پیراهن با طرح ریز، پیراهن چروک، یقه بزرگ پیراهن.	شلوار دنیم روشن، در برخی موارد ذغالی و سفید، شلوار پارچه‌ای	در مشاغل دولتی + پیراهن یقه ایستاده سفید	اندازه لباس‌ها معمولی است. کراوات نمادی از غرب و غرب‌زدگی است.

لباس بلند، گردنبند روی تی شرت، شال گردن بافتنی، کلاه ماهی‌گیری.	نامشخص	شلوار دنیم روشن راسته، تا کردن دمپای شلوار (یک تا)	پالتو شتری، بلوز قرمز، پیراهن اسپرت خاکی.	۱۳۸۴	چه کسی امیر را کشت؟ (مهدی کرم‌پور)
اندازه لباس‌ها معمولی است.	کت و شلوار مشکی، خاکستری و کرم در عروسی به همراه کراوات	شلوار دنیم آبی روشن	پیراهن دنیم کت‌مانند آبی روشن به همراه تی شرت، کاپشن کلاه‌دار، ژاکت زیپ‌دار روی تی شرت، تی شرت سه دکمه، بلوز (بافت) طرح‌دار، تی شرت طرح‌دار.	۱۳۸۴	تله (سیروس الوند)
---	نامشخص	نامشخص	کاپشن با پارچه کبریتی، پیراهن روی تی شرت، پیراهن آستین کوتاه	۱۳۸۴	چهارشنبه سوری (اصغر فرهادی)
---	نامشخص	شلوار دنیم بگی	پیراهن اسپرت (جیب‌دار، گیره سرشانه) آستین کوتاه، تی شرت رنگی راه‌راه، پیراهن ساده، پولوشرت.	۱۳۸۵	مهمان (سعید اسدی)
---	نامشخص	شلوار دنیم مشکی شلوار کارگو	کت چرم، پیراهن گشاد دکمه‌باز روی بلوز یقه‌اسکی، بلوز بافتنی، بلوز دورس، پیراهن دنیم، کاپشن زیپ‌دار پیراهنی و بارانی، ژاکت زیپ‌دار ورزشی، بلوزهای قرمز، نارنجی، مشکی.	۱۳۸۵	سوغات فرنگ (کامران قدکچیان)
کلاه بافتنی و تریکو، برخی لباس‌ها کمی گشاد است. یقه پیراهن روی کت (جوانان شر).	نامشخص	شلوار دنیم	ژاکت زیپ‌دار، کاپشن بوفالو، بلوز بافتنی، پیراهن آستین کوتاه، بلوز یقه اسکی، بادگیر کلاه‌دار (آنوراک)، پیراهن هاوایی. ^{۱۵}	۱۳۸۵	کلاهی برای باران (مسعود نوابی)
یکی یا دو دکمه پیراهن باز است و از بین آن گردنبند مشخص است.	نامشخص	شلوار دنیم	پیراهن طرح‌دار، کت دنیم.	۱۳۸۵	محاکمه (ایرج قادری)
کلاه کپ.	نامشخص	شلوار دنیم بگی	تی شرت‌ها تنگ، پیراهن روی تی شرت، پیراهن آستین کوتاه، پولوشرت، کاپشن نازک زیپ‌دار.	۱۳۸۶	بی پولی (حمید نعمت‌الله)
شال گردن، برخی لباس‌ها مقداری گشاد.	نامشخص	شلوار دنیم	بلوز یقه زیپ‌دار اندامی، پالتو، کاپشن چرم، کت چرم بلند، پیراهن رنگی، بلوز یقه هفت، پیراهن اسپرت طرح‌دار بدون یقه.	۱۳۸۷	سوپراستار (تهمینه میلانی)
---	نامشخص	شلوار دنیم	کاپشن پفی (پر قو)، یقه اسکی زیپ‌دار، بلوز یقه هفت روی پیراهن.	۱۳۸۷	عیار ۱۴ (پرویز شهبازی)
گردنبند تسبیح مانند روی تی شرت.	نامشخص	شلوار دنیم آبی روشن	تی شرت زیر پیراهن دکمه بسته، ژاکت زیپ‌دار ورزشی روی تی شرت، تی شرت چاپ‌دار یا راه‌راه، پیراهن آستین کوتاه و بلند، پولوشرت سه دکمه.	۱۳۸۷	درباره الی (اصغر فرهادی)
سگک بزرگ کمر بند	نامشخص	نامشخص	پیراهن اسپرت با اتیکت‌های مختلف، تی شرت رنگی، پیراهن چهارخانه.	۱۳۸۸	لج و لجبازی (سید مهدی برقعی)

در مجموع آنکه براساس استخراج منابع تصویری این دهه، از جمله فیلم‌ها و سریال‌ها می‌توان مدعی بود هرچند در دهه هشتاد تنوع لباس‌ها اوج می‌گیرد اما در سرتاسر آن، پارچه دنیم پرچمدار دهه ۱۳۸۰ بود. مسئله دیگر، مربوط به تی شرت بود که اواخر دهه ۱۳۷۰ به ایران راه یافت و زیر پیراهن با دکمه‌های بسته پوشیده شد و اندازه آن معمولی بود ولی به تدریج دکمه پیراهن‌ها باز و تی شرت‌ها نمایان شدند؛ سپس پیراهن حذف و تی شرت جای آن را گرفت. در ادامه اندازه تی شرت‌ها بزرگتر شد اما با محبوبیت پرورش اندام، تغییرات عمده‌ای در آن به وجود آمد: اندازه تی شرت‌ها کاملاً اندامی و یقه‌های تی شرت بسیار باز شد به‌طوری‌که اندام پوشنده و ویژگی‌های گردن او به نمایش درمی‌آمد. در نهایت آنکه این دهه پوشش مردان متوجه تحولات بسیار گسترده و ممزوج عناصر افزوده بسیار متنوع شد. با این حساب به‌رغم آنکه در دهه ۱۳۶۰ ش. جریان مد و لباس کاملاً به فراموشی سپرده رفته بود، در دهه ۱۳۷۰ ش. آهسته و پیوسته مورد توجه قرار گرفت تا در دهه ۱۳۸۰ ش. با صورت فزاینده صاحب ارزش شد. به‌طوری‌که در اواخر دهه ۱۳۹۰ ش. صورت

فزاینده و افسارگسیخته یافت.

دهه ۱۳۹۰ ش.: پوشش مردان در اوایل دهه ۱۳۹۰ ش. در ادامه روند اواخر دوره پیش بود اما به تدریج در آن تغییراتی ایجاد شد (جدول ۴). در اوایل دهه، گروه‌های جدید در موسیقی رپ ظهور کردند. پوشاک خواننده‌های نسل نو مسیر جدیدی را در پوشش جامعه ایجاد کرد و لباس‌های گشاد دوباره محبوب شد. شلوارهای گشاد در انواع جنس پارچه، کفش‌های اسپرت ساق‌دار و تی‌شرت‌های گشاد از عناصر این سبک پوششی بود. گشادی لباس‌ها، بر اندازه تی‌شرت‌ها تأثیر گذاشت؛ به طوری که به تدریج به اندازه تی‌شرت‌ها اضافه شد و پس از مدتی دوباره به اندازه معمولی بازگشت. یکی از روندهایی که برای چند سالی محبوبیت یافت، پوشیدن پیراهن اسپرت گشاد بود که تمام دکمه‌های آن را می‌بستند. در برخی موارد دکمه یقه و چند دکمه زیر آن را بسته و بقیه را باز می‌گذاشتند و تی‌شرت از زیر آن هویدا بود. در همین سال‌ها شلوارها تغییر شکل داده و از قسمت دم‌پا کمی تنگ‌تر شد. شاید بتوان این تغییر را مقدمه‌ای بر مدی دانست که در قسمت دم‌پا بسیار تنگ و در قسمت بالا آزاد بود. همچنین شلوار مدل گتردار^۱ نیز مد شد و پس از آن، شلوارهای قد نود سانتی‌متر در بین جوانان محبوبیت پیدا کرد. در این مدل، شلوارها علاوه بر تنگ بودن در قسمت دم‌پا، قدشان کوتاه بود. در سال بعد گشادی شلوارها به جای خود باقی ماند اما قد آن‌ها به حالت نرمال بازگشت. ظهور و همه‌گیری تلفن‌های همراه هوشمند از یک سو و دسترسی به اینترنت پر سرعت از سوی دیگر به تدریج سبب افزایش آگاهی عمومی نسبت به مفهوم مد شد. در اواخر دهه اینفلوئنسرهای ایرانی ظهور کردند و مد روز را از طریق شبکه‌های اجتماعی به مخاطبان نشان دادند. به موازات پوشاک تولید داخل و همچنین کالاهای وارداتی از برندهای معروف، کالاهای چینی نیز توسط مخاطبانی که به دنبال لباس‌های متنوع با قیمت مناسب بودند، بسیار مورد استفاده قرار گرفت. به‌طوریکه «در سال ۱۳۹۷ با ممنوعیت واردات پوشاک» (URL:5)، به تدریج بازار داخلی از اجناس های‌کیی^۱ ملمو گشت. از طرفی دیگر تولیدکننده‌های داخلی نیز به سرعت مد روز را پیدا کرده و همان طرح‌ها را بازتولید می‌کردند. به صورتی که امروزه به دشواری و با قیمت بسیار بالا می‌توان کالای اصل تهیه کرد.

جدول ۴: پوشاک مردان در فیلم‌ها و مجموعه‌های تلویزیونی دهه ۱۳۹۰ ش. (نگارندگان)

عنوان و کارگردان	سال ساخت	بالاپوش	پایین پوش	دیگر توضیحات
مجموعه قلب یخی (محمدحسین لطیفی و سامان مقدم)	۱۳۹۱	تی‌شرت، کاپشن، ژاکت زیپ‌دار، پولوشرت، تی‌شرت تنگ، پیراهن اسپرت آستین کوتاه، پیراهن ساده، جلیقه اسپرت، پیراهن روی تی‌شرت با دکمه‌های باز، پیراهن چهارخانه، تک‌کت.	شلوار بگ، کارگو، دنیم، دنیم بگی، کبریتی.	---
حوض نقاشی (مازبامیری)	۱۳۹۱	بلوز نازک زیر تی‌شرت کمی گشاد.	شلوار کتان مشکی	---
خط ویژه (مصطفی کیایی)	۱۳۹۲	تی‌شرت، هودی، بلوز یقه هفت، کاپشن کلاه‌دار، ژاکت زیپ‌دار، پیراهن چهارخانه، کت بلند، کت اسپرت طرح‌دار، کاپشن یفی، کاپشن چرمی.	شلوار شش جیب، شلوار دنیم اندامی، دنیم بگی	---
عصر یخبندان (مصطفی کیایی)	۱۳۹۲	ژاکت زیپ‌دار تریکو، پیراهن چهارخانه، کت چرمی.	شلوار دنیم در انواع طرح و رنگ.	---
رخ دیوانه (ابوالحسن داوودی)	۱۳۹۳	تی‌شرت کمی گشاد، ژاکت زیپ‌دار ضخیم، کاپشن چرمی.	شلوار دنیم بگی، دنیم، قد شلوار بلند.	---
۳۶۰ درجه (سام قربیبیان)	۱۳۹۳	ژاکت زیپ‌دار، پیراهن چهارخانه دکمه‌دار، تی‌شرت، ژاکت چرمی، کاپشن بامبر؛ پیراهن آستین کوتاه.	شلوار دنیم آبی نرمال، شلوار کتان رنگی.	---
ابد و یک روز (سعید روستایی)	۱۳۹۴	ژاکت زیپ‌دار، هودی، کاپشن بامبر، تی‌شرت، پولوشرت سه دکمه با آستین تنگ (پرورش اندام).	شلوار دنیم آبی بلند، شلوار دنیم خاکستری.	---
لانتوری (رضا درمیشیان)	۱۳۹۴	پیراهن دنیم نازک روی تی‌شرت، آستین تا زده تا آرنج، کاپشن چرم، پولوشرت، تک‌کت، پیراهن ساده، پیراهن چهارخانه، کاپشن بامبر، پیراهن هاوایی، کاپشن.	شلوار دنیم سرمه‌ای بلند، شلوار کارگو.	---
خوب، بد، جلف (پیمان قاسم‌خانی)	۱۳۹۴	هودی، تی‌شرت، ژاکت زیپ‌دار، کاپشن چرمی، اورکت بافتنی، ژاکت ورزشی، کاپشن ورزشی، کاپشن بامبر، کت چرمی.	شلوار کارگو، دنیم بگی، دنیم با دم‌پای کمی تنگ، شلوار کبریتی.	تنوع رنگ بسیار بالا

عینک رنگی جوراب رنگی	شلوار دنیم لوله تفنگی، تا زدن دم‌پای شلوار و کوتاه شدن قد شلوار	تی‌شرت بلندتر از کاپشن، پیراهن سه دکمه، کاپشن چرم، تک کت چهارخانه.	۱۳۹۴	خشم و هیاهو (هومن سیدی)
---	شلوار دنیم. شلوار دنیم زاپ‌دار، دنیم بگ.	کت چرمی، ژاکت ورزشی، هودی، تی‌شرت، کاپشن چریکی، کاپشن، پیراهن دکمه باز روی تی‌شرت، تک کت چهارخانه، ژاکت زیپ‌دار دنیم.	۱۳۹۴	بارکد (مصطفی کیایی)
---	شلوار کارگو، دنیم، دنیم تنگ	ژاکت چرمی، هودی.	۱۳۹۵	همه چی عادی (محسن دامادی)
تا زدن آستین تی‌شرت، بالا پوش‌ها با پارچه طرح‌دار.	شلوار دنیم اسلیم، بگی، رنگ و رو رفته، زاپ‌دار، دنیم در انواع سایز و مدل. شلوار شش جیب اندامی و دم‌پا گتر.	تی‌شرت، تک کت روی تی‌شرت، کت رایدر چرم، هودی، ژاکت بامبر، جلیقه حجیم، کت دنیم، پارچه چریکی، پیراهن دنیم، پولوشرت، ژاکت ورسیتی، کاپشن پفی، کت بوفالو، پلیور با طراحی خاص، کت چرم پوست‌ماری، تی‌شرت لانگ، جلیقه روی تی‌شرت.	۱۳۹۵	مجموعه عاشقانه (منوچهر هادی)
---	شلوار دنیم ذغالی و سرمه‌ای.	پولوشرت زیپ‌دار، ژاکت زیپ‌دار، کاپشن چرم، هودی، تک کت روی تی‌شرت، پیراهن ساده.	۱۳۹۶	چهارراه استانبول (مصطفی کیایی)
---	شلوار دنیم، شلوار کارگو	تی‌شرت، ژاکت ورسیتی، کاپشن چرم، پولوشرت.	۱۳۹۶	لاتاری (محمدحسین مهدویان)
---	شلوار دنیم سرمه‌ای رنگ‌رفته زاپ‌دار، دنیم خاکستری رنگ رفته زاپ‌دار لوله تفنگی.	تک کت با پولوشرت، ژاکت بامبر چرم کلاه‌دار، ژاکت زیپ‌دار، هودی، کاپشن، پالتو، پلیور دوسر طرح‌دار، تک کت طرح‌دار.	۱۳۹۶	دشمن زن (کریم امینی)
---	شلوار کتان تنگ، شلوار دنیم تنگ مشکی.	تی‌شرت تنگ، پیراهن دنیم، ژاکت زیپ‌دار، تی‌شرت، پیراهن چهارخانه.	۱۳۹۶	تگزاس (مسعود اطمینانی)
---	انواع شلوار دنیم، شلوار کارگو.	تی‌شرت متنوع، پیراهن دنیم روی تی‌شرت، تی‌شرت بلند تا یک سوم ران (لانگ)، پولوشرت.	۱۳۹۶	مغزهای کوچک زنگ زده (هومن سیدی)
---	شلوار پارچه‌ای، شلوار دنیم.	پولوشرت، پیراهن دنیم روی تی‌شرت، تی‌شرت	۱۳۹۷	جان‌دار (حسین امیری دوماری و پدram پورامیری)
---	شلوار دنیم، شلوار کتان، شلوار کارگو، شلوار لوله تفنگی.	کت چرم، تی‌شرت، پیراهن هاوایی، کاپشن، تک کت، کاپشن جیر، کاپشن بوفالو، ژاکت ورزشی، هودی.	۱۳۹۷	تگزاس ۲ (مسعود اطمینانی)
---	دنیم نرمال، گشاد کمی بلند.	کت و پیراهن دنیم، تی‌شرت، جلیقه چرم، پولوشرت، پیراهن چهارخانه.	۱۳۹۷	مجموعه مانکن (حسین سهیلی‌زاده)
---	شلوار دنیم دم‌پا تنگ، شلوار جاگر، آتشش جیب اندامی دم‌پا گتر.	پیراهن اسپرت راه راه، هودی، تی‌شرت، تی‌شرت لانگ، تی‌شرت چایی، جلیقه روی تی‌شرت، پارچه گل گلی برای تی‌شرت و پیراهن، پارچه چریکی، پولوشرت.	۱۳۹۷	مجموعه ممنوعه (امیر پورکیان)
---	نامشخص	تی‌شرت، جلیقه زیپ‌دار، پولوشرت زیپ‌دار، کاپشن، پیراهن اسپرت جیب‌دار، کاپشن چرم با کلاه خردار، تک‌کت روی تی‌شرت.	۱۳۹۸	ما همه با هم هستیم (کمال تبریزی)
کلاه بدون لبه	شلوار از زانو به پایین تنگ، شلوار گتردار، شلوار کارگو، دنیم بگی، دنیم نرمال.	پلیور بافتنی روی پیراهن، پیراهن بیرون از شلوار، تی‌شرت ساده بدون طرح، هودی، تک‌کت روی تی‌شرت، ژاکت ورزشی زیپ‌دار، تی‌شرت زاپ‌دار، پلیور طرح‌دار، ژاکت کلاه‌دار زیپ‌دار، پولوشرت، پیراهن چریکی، یقه اسکی، ژاکت ورسیتی، پولوشرت زیپ‌دار، پیراهن دنیم آبی، ژاکت بامبر، پیراهن اسپرت طرح‌دار، پیراهن هاوایی، پیراهن چهارخانه، کاپشن.	۱۳۹۸	مجموعه قورباغه (هومن سیدی)
پارچه چریکی	شلوار کارگو، شلوار دنیم نیم‌بگ	تک کت روی پلیور، کاپشن چرم، هودی، کاپشن، تی‌شرت، جلیقه، پیراهن دنیم، ژاکت کلاه‌دار زیپ‌دار، کاپشن پفی.	۱۳۹۸	مجموعه هم‌گناه (مصطفی کیایی)
پارچه چریکی	شلوار دنیم نرمال	کاپشن، پیراهن دنیم، ژاکت ورسیتی، کاپشن چرم، تی‌شرت، کاردیگان، هودی، کت دنیم.	۱۳۹۸	مجموعه دل (نوح‌چهر هادی)

با توجه به بررسی پوشاک فیلم‌ها و سریال‌های دهه ۱۳۹۰ ش. می‌توان اذعان داشت که در این دهه می‌توان تنوع بسیاری را در پوشش مردان مشاهده کرد. لباس جوانان همچون دو دهه پیش و بیش از آنها برگرفته از مد جهانی بود. از آنجاکه ثروت صنعت مد در ایجاد تنوع

است، در این دهه مدهای متنوع لباس به سرعت در تقابل یکدیگر قرار گرفته و با هم جایگزین شدند. لباس‌های تنگ و گشاد، کوتاه و بلند در رویارویی باهم قد علم کردند تا با خارج کردن دیگری از صحنه رواج جای خود را در صحنه اقتصاد؛ باز و مشتری را به خرید ترغیب کنند به این ترتیب تنوع اسراف‌کارانه و لحظه‌ای درمقابل فرهنگ ساده‌زیستی پیش از دهه هفتاد شمسی قرار گرفت و به بهانه آلود بودن راه برای از خودبیگانگی بیشتر هموار ساخت.

نتیجه‌گیری

لباس مردانه همچون هر نوع دیگری از پوشش در طول تاریخ و عرض جغرافیا متضمن معنی و بازگوکننده شرایط دوران بوده است. برای سیاست‌گذاری پویا در این عرصه بایست آنچه بر آن گذشته و تأثیر گذاشته مورد مطالعه قرار داد. پوشاک مردانه در ایران نیز به صورت خاص از این قاعده مستثنا نیست هرچندکه در عرصه پژوهش مغفول واقع شده باشد. با این نگاه، مقاله حاضر بررسی تطور پوشش مردانه در ایران در بازه تاریخی ۱۳۷۰ تا ۱۴۰۰ ش. را امعان نظر قرار داد و به سبب آنکه منبع مکتوب قابل ملاحظه‌ای به دست نیامد از تولیدات صدا و سیما (مجموعه‌های تلوزیونی) و فیلم‌های سینمایی بهره گرفت و پوشش مردانه را در این بستر به جستجو گرفت. نتیجه بررسی در مجموع هفتاد نمونه از تولیدات سینمایی و صدا و سیما جمهوری اسلامی ایران نشان داد که این رسانه‌ها می‌توانند تا اندازه‌ای شرایط موجود در فرهنگ پوششی جامعه را بازتاب دهند. براین قیاس برخلاف ساده‌سازی اوایل انقلاب اسلامی و دوران جنگ تحمیلی در بازه زمانی سی ساله مورد بحث، موسیقی و فرهنگ آن در نحوه پوشش جوانان تأثیرگذار می‌شود. دسترسی به اینترنت و شبکه‌های اجتماعی بر این تأثیرپذیری می‌افزاید و در مجموع جوان (مرد) ایرانی را به تبعیت از شیوه پوشش غربی ترغیب می‌کند. از آنجاکه تأمین هزینه‌های صنعت مد با تنوع به دست می‌آید؛ قیاس پوشاک مردانه در این سه دهه مبین تغییر شکل آن از کوتاه به بلند یا گشاد به تنگ و بالعکس است. تغییراتی که با برجسته‌ساختن برخی جزئیات به نمونه موجود پیشین هویت نوین می‌بخشد و آن را دوباره به مخاطب عرضه می‌کند. باوری که با ساده‌زیستی فرهنگ اسلامی و هویت نهادین ایرانی در طول ادوار فاصله دارد و در راستای سیاست‌های صنایع بزرگ دنیاست و روز به روز با سرعت بیشتر دنبال می‌شود. به عنوان نمونه در عرصه بالاپوش در اوایل دهه ۱۳۷۰ ش. تمام عناصر لباس آقایان به شکل اغراق آمیزی گشاد بود و اغلب رنگ‌های خنثی داشت اما در طول این دوره به تدریج از گشادی لباس‌ها کاسته شد و پیراهن‌های آستین کوتاه محبوب شدند. همچنین بلوز و تی‌شرت به عناصر اصلی پوشش مردانه به کار آمد. در دهه ۱۳۸۰ ش. پیراهن، حذف و تی‌شرت جای آن را گرفت. اندازه تی‌شرت‌ها کاملاً اندامی و یقه‌های تی‌شرت بسیار باز بود به‌طوری‌که اندام پوشنده را به نمایش درمی‌آورد. پوشش مردان در دهه ۱۳۹۰ ش. تغییر مسیر داد و لباس‌های گشاد در تعارض با دهه پیش دوباره محبوب شد. گشادی لباس‌ها، بر اندازه تی‌شرت‌ها تأثیر گذاشت؛ به‌طوری‌که به تدریج به اندازه تی‌شرت‌ها اضافه شد و پس از مدتی دوباره به اندازه معمولی بازگشت. در مثالی دیگر درباره شلوار، انواع پارچه‌ای و راسته در دهه ۱۳۷۰ ش. جای خود را به شلوارهای دنیم در دهه ۱۳۸۰ ش. داد و در طول آن دوره و دهه بعد به واسطه اندازه، رنگ، جیب و... در تنوع کثیر ظاهر شد. در نتیجه پوشش مردان ایران؛ خاصه در نسل جوان فارغ از هرگونه ارزش ملی و در تبعیت از مد غربی راه پیمود و تغییراتی پذیرفت که بیشتر در راستای تجاری‌سازی پوشاک قابل تعریف است. امید است سایر پژوهندگان با توجه به پوشش معاصر در ایران (در شکل زنانه و مردانه) در شناخت چگونگی و چرایی پیدایی شرایط گام‌های مؤثری بردارند چراکه سازمان‌دهی و بهبود وضعیت موجود و ارتقاء مبادی ایرانی - اسلامی جز با واکاوی در آنچه تاکنون گذشته؛ به دست نخواهد آمد.

- ^۱ پوششی گشاد و بلندی که بر روی لباس‌های دیگر پوشیده می‌شد.
- ^۲ نوعی پارچه فاخر.
- ^۳ Pop: سبکی از موسیقی که در ایران در دوره قاجار پدید آمد و سپس با ورود رادیو رواج پیدا کرد.
- ^۴ Denim: پارچه‌ای میکس از پشم و ابریشم با بافت کج‌راه و ساختاری مقاوم است. به دلیل شروع بافت هم‌زمان پارچه‌های شبیه دنیم در چندجای اروپا، تاریخچه آن تقریباً نامشخص است.
- ^۵ Polar Fleece: پارچه گرگ‌دار و نرم ساخته شده از الیاف پلی‌استر. اولین بار در ۱۹۷۹م. ابداع شد.
- ^۶ Polo shirts: نوعی پیراهن سه دکمه.
- ^۷ پیلی یک تا یا یک مجموعه تا روی لباس است که در جلوه‌های زیبایی‌شناسانه آن تغییر ایجاد می‌کند.
- ^۸ Pullover: پلیور یا پولور، نوعی پوشاک بافتنی جلو بسته آستین بلند است که نیم‌تنه (معمولاً بالاتنه) و بازوها را می‌پوشاند.
- ^۹ پارچه‌ای با ظاهر بیرونی همانند دیگر پارچه‌های گردباف است. این پارچه‌ها ضخامت بیشتری نسبت به دیگر پارچه‌های گردباف پودی دارند.
- ^{۱۰} طرح پارگی یا حالت نخ‌کش شدن در سطح شلوار.
- ^{۱۱} DissLove: گرایشی از موسیقی مدرن که موضوع آن در رابطه با شکست عشقی است.
- ^{۱۲} لباس‌هایی گشاد که از دهه ۱۹۹۰ م. همراه با موج هیپ‌هاپ رواج پیدا کردند و محبوب شدند.
- ^{۱۳} کاپشنی از جنس چرم و آستری پشمی که به کاپشن خلبانی نیز معروف است.
- ^{۱۴} بالاپوش ضد آب و بادگیر.
- ^{۱۵} پیراهن هاوایی که به آن پیراهن Aloha نیز گفته می‌شود، سبکی از پیراهن‌های مردانه که از سرزمین هاوایی منشا می‌گیرد. این پیراهن‌ها، لباس‌های یقه‌دار و دکمه‌ای هستند که معمولاً آستین کوتاه دارند و از پارچه‌های طرح‌دار تولید می‌شوند.
- ^{۱۶} عناصر و علائمی که به لباس دوخته می‌شوند.
- ^{۱۷} معروف به شلوار اسلش که در قسمت دمپا دارای کش هستند.
- ^{۱۸} High Copy: اجناس غیراصل با کیفیت بالا و مشابه جنس اصلی.
- ^{۱۹} Bumber Jacket: کاپشنی که در قسمت سر آستین و کمر کش دارد و یقه آن نیز از همان پارچه کشی ساخته می‌شود و در ایران به کاپشن خلبانی معروف است.
- ^{۲۰} کت یا کاپشن چرم که از گروه‌های موتورسوار دهه ۱۹۶۰ م. وارد مد شده و به جا مانده است.
- ^{۲۱} Varsity Jacket: ژاکتی مشابه ژاکت بامبر که در حجم آن و جنس پارچه تفاوت دارند همچنین معمولاً این مدل ژاکت اتیکت‌هایی به آن دوخته شده است.
- ^{۲۲} تی‌شرت‌هایی که قد بلندی دارند.
- ^{۲۳} Jogger Pants: شلوارهای گشاد با کمر و دم‌پای کش؛ این شلوارها شباهت زیادی به شلوار اسلش دارند. تفاوت آن‌ها در جنس آن‌ها است. جنس آن‌ها سبب شده است که از شلوار اسلش برای ورزش و ... استفاده کنند اما از شلوار جاگر برای پیاده‌روی و ... استفاده شود. جنس شلوار اسلش ضخیم است و مناسب فصول سرد سال است اما جنس شلوار جاگر نازک‌تر است و برای فصول گرم سال استفاده می‌شود.
- ^{۲۴} Kardigan: ژاکت‌های کتشف پشمی جلوباز دکمه‌دار. کاردیگان روی لباس‌های دیگر پوشیده می‌شود.

منابع

- اسونسن، لارس، (۱۳۹۸)، فلسفه فشن، ترجمه آیدین رشیدی، چاپ اول، تهران، نشر مشکی.
- خطیبی طباطبایی، زینب‌السادات، (۱۳۹۶)، تاثیر مد اروپا بر مد دوران پهلوی دوم (مطالعه موردی: دهه ۱۹۷۰م)، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، تهران، دانشگاه الزهرا.
- رفیع‌پور، فرامرز، (۱۳۷۶)، توسعه و تضاد (کوششی در جهت تحلیل انقلاب اسلامی و مسائل اجتماعی ایران)، چاپ اول، تهران، دانشگاه شهید بهشتی.
- رهبرنیا، زهرا، نیک‌چری، پریسا، (۱۳۹۲)، تاثیر تحولات اجتماعی و فرهنگی دوران مشروطه بر تن پوش مردمان عصر قاجار، چیدمان، سال دوم، شماره دوم، ۱۴۲-۱۵۱.
- سوری، زهرا، (۱۳۹۴)، عوامل تأثیرگذار بر تغییرات مد و لباس دوره پهلوی اول و دوم (۱۳۰۴-۱۳۵۷ هجری خورشیدی)، پایان‌نامه کارشناسی‌ارشد، تهران، دانشگاه علم و فرهنگ.
- شریعت‌پناهی، سید حسام‌الدین، (۱۳۷۲)، اروپایی‌ها و لباس ایرانیان، چاپ اول، تهران، قومس.
- محمدی، منظر، (۱۳۹۷)، تحلیل تحولات پوشاک در جامعه شهری ایران (دوره قاجار، دوره پهلوی اول)، رساله دکتری، تهران، دانشگاه هنر.
- محمدی، منظر، (۱۴۰۰)، سیاست‌های پوشاک در دوره قاجار و پهلوی اول، چاپ اول، تهران، نشر مشکی.
- مقدس جعفری، محمود، (۱۴۰۰)، دانش فنی پایه (رشته تولید برنامه تلویزیونی)، چاپ پنجم، تهران، سهامی خاص.
- Kodzoman, Duje (2019). The psychology of clothing: meaning of Colors, Body Image and Gender Expression in Fashion. Textile & Leather Review, Vol. 2. No. 2. 90-103.
- Lurie, Alison (1981). The language of clothes. New York: Random House.
- Roach-Higgins, Mary & Eicher, Joanna, (1992). Dress and Identity. Clothing and Textiles Research Journal, Vol. 10. No. 4. 1-8.
- Todorović, T. & Pavko-Čuden, A. & Košak, K. & Toporišič, T. (2017). Language of Dressing as Communication System and its Functions – Roman Jakobson's Linguistic Method. Fibres and Textiles in Eastern Europe, Vol. ۲۵. ۱۲۷.
- URL 1: www.asriran.com/001XLI (تاریخ دسترسی ۲۱ خرداد ۱۴۰۱)
- URL 2: <http://cffe.ir/8bj> (تاریخ دسترسی ۱۷ دی ۱۴۰۰)
- URL 3: www.farnet.io/1393/08/81571/camera-phone-history (تاریخ دسترسی ۱۰ بهمن ۱۴۰۰)
- URL 4: www.iranchamber.com/music/articles/pop_music_iran.php (تاریخ دسترسی ۲۱ خرداد ۱۴۰۱)
- URL 5: <https://tn.ai/1858461> (تاریخ دسترسی ۱۰ بهمن ۱۴۰۰)